

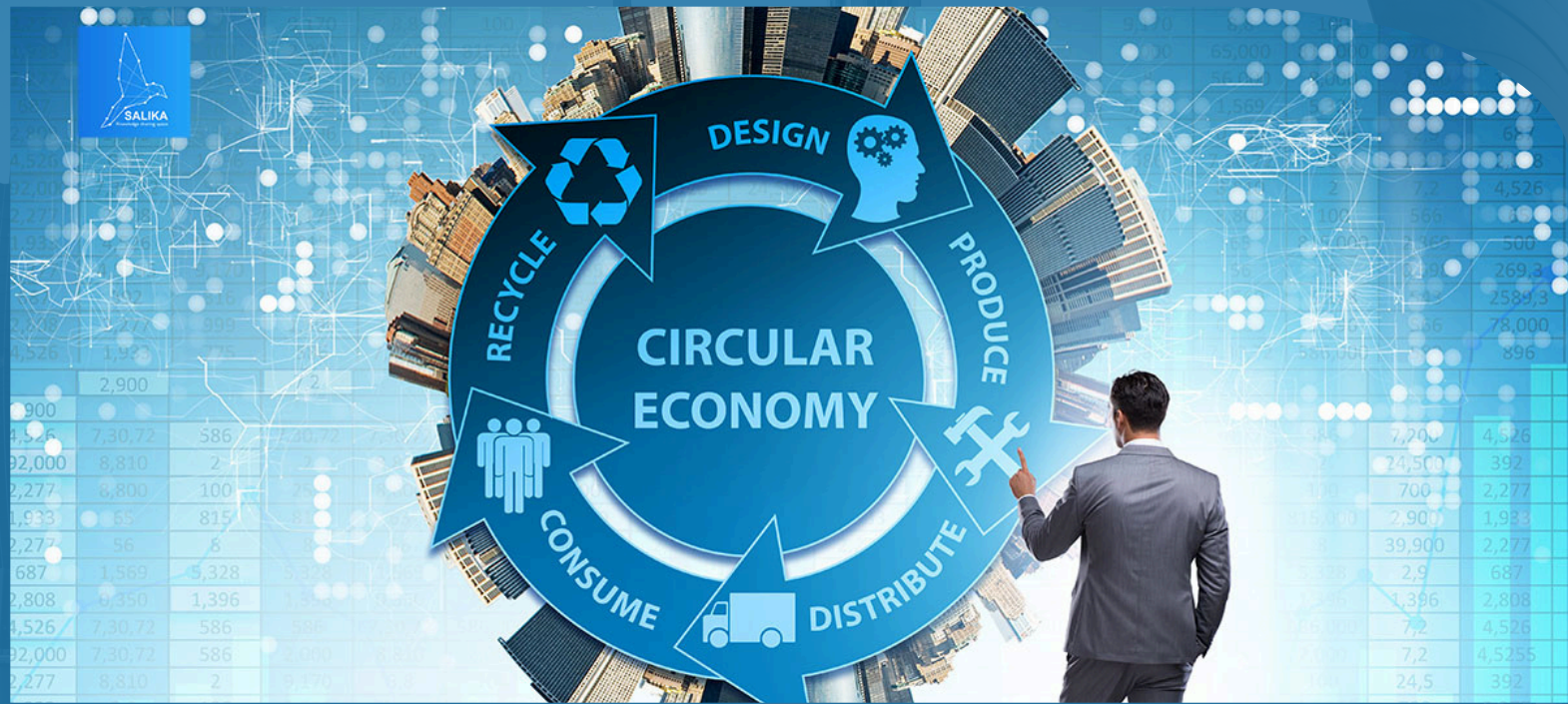
RESEARCH

FOCUS

ปีที่ 1 ฉบับที่ 10 (ตุลาคม 2567)

บทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ

การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ในประเทศไทย

- ✦ มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมรูปแบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว
- ✦ แนวทางการส่งเสริมแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
- ✦ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้าในการดำเนินธุรกิจ แพชั่นรีไซเคิล
- ✦ แนวทางการพัฒนาตลาดเสื้อผ้ามือสองในกรุงเทพมหานครภายใต้เศรษฐกิจหมุนเวียน
- ✦ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนจากวัสดุเหลือทิ้งในชุมชนเทศบาลเมืองเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

02-242-5900 ต่อ 5761

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นหน่วยงานสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ในส่วนของภารกิจด้านการวิจัยรับผิดชอบโดยกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ ปฏิบัติหน้าที่ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและการเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาและสาธารณชน จากบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้พิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัยด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม โดยนำเสนอในรูปแบบบทความวิจัย ทั้งนี้ เพื่อให้ผลงานวิจัยเป็นกลไกสำคัญด้านวิชาการและมีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานให้กับสภาผู้แทนราษฎร และภารกิจงานของคณะกรรมการธิการต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณา ร่างกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการพิจารณาศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องตามบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งบทบาทในแต่ละด้านจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงประกอบการพิจารณา อันจะส่งผลสำคัญต่อการตัดสินใจในการทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ

จากความสำคัญดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้จัดทำ Research Focus (บทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการธิการ) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาและเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถเป็นข้อมูลสนับสนุนการปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการ บุคคลในวงงานรัฐสภา รวมถึงประชาชนผู้สนใจทั่วไป โดยนำเสนอในรูปแบบของบทความวิจัยที่มุ่งเน้นความถูกต้อง ครบถ้วน กระชับและเข้าใจง่าย พร้อมมีบทสรุปและการวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภาไปปรับใช้ได้ตรงตามความต้องการ และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติต่อไป

อนึ่ง ภาพปกในครั้งนี้ ได้จาก <https://www.salika.co/2021/04/26/circular-economy-great-business-model/> จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมรูปแบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว

วิจัยโดย บุชรา ก่อใจ
เรียบเรียงโดย วิจิตรา ประยูรวงษ์
วิทยาการเชี่ยวชาญ

โมเดลเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy) หรือเรียกว่า “โมเดลเศรษฐกิจ BCG” รัฐบาลได้ประกาศให้เป็นวาระแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2564 ถือเป็นโอกาสที่ดีในการสร้างการเติบโตทางการค้าและผลักดันการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเศรษฐกิจใหม่ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่นโยบายดังกล่าวยังขาดความชัดเจนในแง่ของหลักเกณฑ์ในการขอรับการส่งเสริมและสนับสนุน ตลอดจนไม่มีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการประสานงานและกำกับดูแลโดยตรง รวมถึงมีความไม่แน่นอนและอาจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับอำนาจการบริหารงานของรัฐบาลแต่ละสมัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับการปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ต้องใช้ระยะเวลาการเปลี่ยนผ่านอย่างค่อยเป็นค่อยไปและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

บทนำ

สืบเนื่องจากสภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงขึ้น นานาชาติที่เข้าร่วมประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) สมัยที่ 26 (COP26) จึงกำหนดเป้าหมายร่วมกันว่าจะบรรลุเป้าหมายให้การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero) ภายใน ค.ศ. 2050 เพื่อจัดการกับปัญหาภาวะโลกร้อน จึงนำมาซึ่งการกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมของหลายประเทศ โดยเฉพาะสมาชิกสหภาพยุโรปที่ได้กำหนดมาตรการจัดเก็บภาษีก๊าซเรือนกระจกก่อนเข้าพรมแดน (CBAM) สำหรับสินค้าบางประเภท การกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวถือเป็นอุปสรรคและกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการส่งออกของประเทศไทยโดยตรง

อย่างไรก็ดี แม้รัฐบาลไทยจะเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงกติกาทางการค้าใหม่และพยายามปรับปรุงนโยบายทางเศรษฐกิจ โดยได้มีมติเห็นชอบให้มีการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy) หรือเรียกว่า “โมเดลเศรษฐกิจ BCG” โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนให้เป็นวาระแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2564 ถือเป็นโอกาสที่ดีในการสร้างการเติบโตทางการค้าและผลักดันการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเศรษฐกิจใหม่ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่นโยบายโมเดลเศรษฐกิจ BCG ดังกล่าว ยังขาดความชัดเจนในแง่ของหลักเกณฑ์ในการขอรับการส่งเสริมและสนับสนุน ตลอดจนไม่มีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการประสานงานและกำกับดูแลโดยตรง ประกอบกับนโยบายดังกล่าวมีความไม่แน่นอนและอาจมีการ

เปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับอำนาจการบริหารงานของรัฐบาลแต่ละสมัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับการปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ต้องใช้ระยะเวลาการเปลี่ยนผ่านอย่างค่อยเป็นค่อยไปและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในระยะยาว นอกจากนี้ ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่กำหนดขอบเขตการส่งเสริมโมเดลเศรษฐกิจ BCG โดยเฉพาะ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการอุตสาหกรรมภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG เช่น อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร สุขภาพและการแพทย์ พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ การท่องเที่ยว เศรษฐกิจหมุนเวียนและอื่น ๆ มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย อีกทั้งหน่วยงานคณะกรรมการที่กำกับดูแลมีลักษณะต่างคนต่างทำไม่สามารถบูรณาการการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว โดยศึกษารูปแบบการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และสาธารณรัฐเกาหลี เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบของกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับการส่งเสริมเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียวในประเทศไทย

ผลการวิจัย

เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งสามแนวคิดดังกล่าวมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงและซ้อนทับกันหลายด้าน โดยเฉพาะ

แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพและเศรษฐกิจหมุนเวียนจะมุ่งเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและใช้ทรัพยากรหมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาบูรณาการร่วมกัน ส่วนแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวที่ครอบคลุมแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพและเศรษฐกิจหมุนเวียนมีบทบาทสำคัญในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสภาพภูมิอากาศ รวมถึงยังถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคมที่ยั่งยืน แม้ว่าทั้งสามแนวคิดจะถูกกล่าวถึงในการประชุมระดับนานาชาติมานานหลายทศวรรษ แต่ไม่พบการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงร่วมกัน อาจเป็นเพราะทั้งสามแนวคิดนี้มีการนิยามความหมายและที่มาแตกต่างกันตามสาขาวิชา โดยเศรษฐกิจชีวภาพมุ่งเน้นไปที่การเลือกสรรทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยยกระดับการปกป้องและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เศรษฐกิจหมุนเวียนจะเน้นกระบวนการจัดการทรัพยากรให้สามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยพยายามยับยั้งและป้องกันการปล่อยของเสียออกสู่ภายนอกมากที่สุด หรือไม่มีของเสียตกค้าง ผลพลอยได้คือการเกิดระบบเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมใหม่ที่สะอาดขึ้น กลายเป็นระบบเศรษฐกิจสีเขียวที่ครอบคลุมทั้งหมด แต่ทั้งเศรษฐกิจชีวภาพและเศรษฐกิจหมุนเวียนต่างมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความยั่งยืนในมิติทางสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น เศรษฐกิจสีเขียวที่มีกรอบการพัฒนาที่กว้างขวาง ซึ่งครอบคลุมการทำงานเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาทางสังคมให้เกิดความเท่าเทียมและการขจัดปัญหาความยากจน จึงมีความสัมพันธ์ที่ครอบคลุมรอบการทำงานของทั้งเศรษฐกิจชีวภาพและเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งจะสามารถแก้ไขความบกพร่องและการสร้างการเติบโตไปสู่แนวทางแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

สำหรับการศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ พบว่าสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐเกาหลี ต่างมีการออกกฎหมายที่เป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติการสร้างระบบเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคม โดยสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐประชาชนจีน ออกกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นหลัก ส่วนสาธารณรัฐเกาหลี ออกกฎหมายสำหรับการสร้างการเติบโตสีเขียวและคาร์บอนต่ำที่มีลักษณะขอบเขตกว้างกว่าและครอบคลุมการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อม และยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่

ดีขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการทั่วไปของเศรษฐกิจสีเขียวที่ครอบคลุมการดำเนินงานของทั้งเศรษฐกิจชีวภาพและเศรษฐกิจหมุนเวียน กล่าวคือแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวจะเป็นตัวกำหนดทิศทางในการจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ความเท่าเทียมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ควบคู่ไปกับการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ อันเป็นการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ประเทศไทยมีเพียงนโยบายส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และ เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy) หรือเรียกว่า “โมเดลเศรษฐกิจ BCG” ซึ่งเป็นโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG มีความต่อเนื่องและสามารถบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ประเทศไทยจึงควรมีกรอบของกฎหมายที่ครอบคลุมการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินการให้ชัดเจน โดยควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ กำหนดบทบาทความร่วมมือของแต่ละภาคส่วนของสังคม เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน ตลอดจนกำหนดรูปแบบมาตรการทางกฎหมายสำหรับส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว โดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการสร้างแรงจูงใจและการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เอื้อต่อการส่งเสริมโมเดลเศรษฐกิจ BCG และกำหนดมาตรการลงโทษสำหรับผู้หลอกลวงหรือฝ่าฝืน หลักเกณฑ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันการฟอกเขียว (Greenwashing) ซึ่งเป็นวิธีการสร้างภาพลักษณ์ของบริษัทที่ผลิตสินค้าต่าง ๆ ในเรื่องความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่ไม่ได้มีการลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสาระสำคัญของมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

1. กำหนดรูปแบบมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว ควรมีการจัดทำโครงสร้างกฎหมาย วางหลักการพื้นฐานก่อนที่จะกำหนดมาตรการปลีกย่อย ซึ่งเป็นรายละเอียดการดำเนินการ โดยพิจารณาตัวอย่างมาตรการทางกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐเกาหลี ทั้งรูปแบบมาตรการภาคบังคับและภาคสมัครใจ เพื่อปรับพฤติกรรมของผู้คนในสังคมให้เป็นไปในวิธีการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. การจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมโมเดลเศรษฐกิจ BCG โดยเฉพาะ โดยพิจารณาตัวอย่างโครงสร้างการจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ประกอบด้วยคณะกรรมการจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา รวมถึงต้องประสานความร่วมมือในการดำเนินการระหว่างหน่วยงานได้

3. กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสียในแต่ละภาคส่วนของสังคมให้ชัดเจน โดยพิจารณาตัวอย่างมาตรการทางกฎหมายของสาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐเกาหลี คือ

3.1 ภาครัฐ มีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินนโยบาย จัดหาข้อมูลและการสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ประกอบการ ประชาชนและองค์กรพัฒนาเอกชน โดยต้องตรวจสอบมาตรการรับมือกับวิกฤตการณ์ต่างๆ ทั้งด้านพลังงานและทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และต้องประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ พร้อมกับวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวของการเจรจาในระดับระหว่างประเทศ

3.2 ภาคธุรกิจ มีหน้าที่ริเริ่มการบริหารจัดการองค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและความร่วมมือกับภาครัฐสำหรับสร้างรูปแบบธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว โดยกำหนดความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของภาคธุรกิจที่เป็นผู้พัฒนา ผู้ผลิต ผู้แปรรูป หรือผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่จะต้องมีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันการสร้างของเสีย เช่น กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้งานได้ยาวนาน ลดปริมาณสารอันตรายและติดฉลากผลิตภัณฑ์ที่มีสารอันตราย รวมถึงการให้ข้อมูลแนะนำแก่ผู้บริโภคในการป้องกันหรือกำจัดอย่างเหมาะสม รับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ลดการเกิดของเสียก่อนออกวางจำหน่าย รับผิดชอบ และส่งคืนผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานแล้วเพื่อนำมาใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่และกำจัดอย่างเหมาะสม โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายจะต้องมีมาตรการในการรับคืนผลิตภัณฑ์ก่อนได้รับอนุญาตนำออกวางจำหน่ายในตลาด

3.3 บทบาทของพลเมือง มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบในการป้องกันหรือจัดการของเสียจากผลิตภัณฑ์ และต้องให้ความร่วมมือกับรัฐในการส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ให้นานที่สุด ใช้สินค้าที่นำกลับมาใช้ใหม่ หรือสินค้ารีไซเคิล คัดแยกและรวบรวมทรัพยากรมารีไซเคิล ตลอดจนการให้ความร่วมมือแก่ผู้ประกอบการในการส่งมอบ คืนผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์อื่น ๆ ที่ใช้แล้ว เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำผลิตภัณฑ์นั้นกลับไปจัดการด้วยวิธีการที่เหมาะสม และ

พลเมืองต้องตระหนักถึงปัญหาความร้ายแรงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยต้องร่วมกันเรียนรู้เพื่อหาแนวทางในการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและยั่งยืน

บทสรุปและการวิเคราะห์

การสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นมาตรการสำคัญที่ทุกประเทศจะต้องร่วมมือให้มีการดำเนินการไปในแนวทางเดียวกัน การที่ประเทศไทยกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีและควรต้องดำเนินการอย่างจริงจัง อีกทั้งการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมิใช่การดำเนินการในฐานะพลเมืองที่ดีในการปกป้องสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ได้กลายเป็นการแข่งขันทางการค้า หากประเทศใดไม่ดำเนินไปในทิศทางเดียวกับแนวโน้มของโลก จะถูกนำเงื่อนไขดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้าในอนาคต อย่างไรก็ตาม ภาครัฐบาลจะเล็งเห็นถึงความสำคัญ และเร่งผลักดันยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ให้เป็นวาระการพัฒนาแห่งชาติ แต่ยุทธศาสตร์ดังกล่าวก็ยังคงมีความไม่แน่นอนและอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามนโยบายการพัฒนาของแต่ละรัฐบาล ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนโมเดลเศรษฐกิจ BCG เกิดความเป็นรูปธรรมและประสบความสำเร็จ จึงต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมทั้งภาคเอกชน ธุรกิจ และพลเมือง โดยมีรัฐบาลเป็นผู้นำในการขับเคลื่อน และต้องมีกรอบการดำเนินการที่มีความชัดเจน เพื่อให้ประเทศไทยเปลี่ยนข้อได้เปรียบ (Comparative Advantage) คือ ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ให้เป็นความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Advantage) ด้วยนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่เติบโต สามารถแข่งขันได้ในระดับโลก เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอันเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

บุษบา ก่อใจ. (2565). มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมรูปแบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, สาขากฎหมายการค้าระหว่างประเทศ.

บุษบา ก้อใจ. (ตุลาคม-ธันวาคม 2566). มาตรการทางกฎหมายในการ
ส่งเสริมรูปแบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และ
เศรษฐกิจสีเขียว. สืบค้น 1 สิงหาคม 2567 จาก
[https://so01.tci-thaijo.org/index.php/
gradlawtujournal/article/view/266638/175361](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/gradlawtujournal/article/view/266638/175361)

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

แนวทางการส่งเสริมแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

วิจัยโดย ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร

เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

“เศรษฐกิจหมุนเวียน” เป็นการใช้ทรัพยากรที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ รวมถึงสิ่งอื่นใดที่เกิดจากการผลิต การบริโภค การดำรงชีวิต โดยมุ่งเน้นให้เห็นคุณค่าการใช้ทรัพยากรและก่อให้เกิดของเสียน้อยที่สุด และสามารถนำทรัพยากรกลับมาใช้ซ้ำได้อีก ผ่านกระบวนการคัดแยก ปรับแต่ง ออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น การนำขยะมูลฝอยกลับมาเป็นวัตถุดิบเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและครัวเรือน

บทนำ

ที่ผ่านมาการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมจะใช้ทรัพยากรทางเดียว (One-way Consumption) โดยการนำทรัพยากรมาผลิตเพื่อใช้งานการจำหน่าย ซึ่งการนำมาใช้ประโยชน์จึงอาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอยหรือของเสียที่เป็นสิ่งปฏิกูลที่เกิดขึ้นโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ทำให้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

จากสภาพปัญหาของโลกที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างไม่สมดุล จึงมีแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นแนวคิดที่เริ่มต้นมาจากการประชุมสหประชาชาติครั้งที่ 2 ณ กรุงรีโอเดจาเนโร สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล เมื่อปี 1992 โดยมีประเทศสมาชิกจำนวน 172 ประเทศ เข้าร่วมประชุมในหัวข้อเรื่อง “ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา” เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับประชาคมโลกหรือใช้เป็นแผนแม่บทของประเทศต่าง ๆ สู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงต้องมีการปรับปรุงการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า ภายใต้การนำแนวคิดเศรษฐกิจแบบหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้ซึ่งจะช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยได้

เมื่อปี 2560 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ ประมาณ 27.37 ล้านตัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อวัน ร้อยละ 1.15 เมื่อเทียบข้อมูลของปี 2559 โดยเป็นขยะพลาสติก ประมาณ 2 ล้านตัน และมีการนำกลับมาใช้ประโยชน์เพียง 0.5 ล้านตัน และได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 13 ทั้งนี้ การจัดการขยะมูล

ฝอยนับเป็นปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เนื่องจากไม่มีสถานที่ในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย ขณะที่ภาครัฐได้มีนโยบายให้ อปท. ดำเนินการขับเคลื่อนผ่านนโยบายด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและขยะมูลฝอยแบบยั่งยืน ด้วยการสร้างรูปแบบการจัดการขยะที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ โดยนำหลักการ 3Rs คือ Reduce (ใช้น้อย) Reuse (ใช้ซ้ำ) และ Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการขยะต้นทาง ขณะที่แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก ดังนั้น หากมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้อย่างครบวงจรสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับท้องถิ่นได้ การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จึงมุ่งศึกษาหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะมีบทบาทใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เพื่อได้เรียนรู้และสร้างเข้าใจต่อระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนและนำไปปฏิบัติ โดยผลการศึกษาศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ มีข้อเสนอแนะนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรของตนเอง อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนสังคม ลดปัญหาขยะ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการขยะชุมชนภายใต้แนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการนำแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนไปปรับใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัย

ภายใต้บริบทเชิงพื้นที่ส่งผลให้ความสามารถในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน โดยเทศบาลตำบลจะเป็นลักษณะสังคมชนบท ประชาชนส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมกับการคัดแยกขยะ ส่วนเทศบาลเมืองเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ การคัดแยกขยะ และการสร้างมูลค่าจากขยะน้อยมาก ขณะที่เทศบาลนครมีลักษณะเป็นสังคมเมือง ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะต่ำมาก แต่เทศบาลนครมีบทบาทสำคัญในการจัดการขยะและนำขยะไปใช้ประโยชน์มาก อย่างไรก็ตาม เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร จะมีการส่งเสริมการจัดการขยะโดยใช้แนวคิดพื้นฐานมาจากหลักการ 3Rs อีกทั้งมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยเน้นการจัดการขยะที่ต้นทาง ผลักดันให้เกิดการคัดแยกขยะและส่งเสริมการนำขยะกลับมาสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและครัวเรือน สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการขยะชุมชนภายใต้แนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควรกับการคัดแยกขยะ และมองว่าไม่สามารถสร้างรายได้เป็นเงินจำนวนมากได้ และคิดว่าการคัดแยกขยะไม่คุ้มค่ากับรายได้ที่ได้กลับเข้ามาเพียงเล็กน้อย ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ส่งเสริมและมีความพยายามในการนำแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาปรับใช้ภายใต้หลักการ 3Rs กล่าวคือ 1) เทศบาลตำบล เป็นเทศบาลขนาดเล็กให้ความสำคัญกับการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อนำขยะไปรีไซเคิลและขายทำให้มีรายได้นำมาเป็นเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน มีการสนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดตั้งธนาคารขยะเพื่อเป็นสถานที่รวบรวมและรับซื้อขยะรีไซเคิลจากชุมชน ส่วนขยะที่เป็นเศษอาหารมีการส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักปุ๋ยชีวภาพ และการนำมาหมักเพื่อผลิตก๊าซชีวภาพไว้ในครัวเรือน 2) เทศบาลเมือง เป็นเทศบาลขนาดกลางมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนไม่มากนัก เนื่องจากบริบทที่มีความเป็นเมืองและเป็นชุมชนที่หนาแน่น อีกทั้งเทศบาลเมืองไม่มีงบประมาณเพียงพอจึงให้ความสำคัญกับการจัดเก็บขยะและการขนส่งนำไปทิ้งในหลุมฝังกลบแทน ส่วนการคัดแยกขยะเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนนั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมมาโดยตลอดแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และการคัดแยกขยะเพื่อ

นำไปขายของเทศบาลเมืองยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะมีกำลังคนน้อย ซึ่งการคัดแยกขยะจะมีต้นทุนสูงไม่คุ้มค่าที่จะจ้างพนักงานมาคัดแยกขยะ แต่เทศบาลเมืองจะใช้วิธีการเปิดโอกาสให้ชาวบ้าน/คนชุมชนที่มีอาชีพรับซื้อของเก่า ขายของเก่า เข้ามาคัดแยกขยะได้ในหลุมฝังกลบ (บ่อขยะ) ทำให้มีรายได้เสริม และช่วยลดปริมาณขยะที่จะต้องฝังกลบ และ 3) เทศบาลนคร เป็นเทศบาลขนาดใหญ่มีงบประมาณสูง และมีการส่งเสริมการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน ชุมชน และรายได้สำหรับเทศบาลนครจากการขายขยะรีไซเคิล มีการสนับสนุนการจัดตั้งธนาคารขยะในชุมชน และการสนับสนุนให้ครัวเรือนแยกขยะ เช่น เศษอาหารไปผลิตเป็นน้ำหมักชีวภาพ น้ำหมักเพื่อกระตุ้นฮอร์โมนพืชหรือปุ๋ยหมัก การสนับสนุนให้ชุมชนครัวเรือนทำหลุมขนาดเล็กในพื้นที่บ้านสำหรับหมักเศษขยะเพื่อให้ได้มาซึ่งก๊าซชีวภาพสำหรับใช้ทดแทนการซื้อก๊าซหุงต้ม นอกจากนี้ มีการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากการนำขยะมาผลิตแท่งเชื้อเพลิง (Refuse Derived Fuel: RDF) เพื่อนำไปเป็นเชื้อเพลิงสำหรับผลิตพลังงานไฟฟ้าและความร้อน อาทิ เทศบาลนครภูเก็ต เทศบาลนครขอนแก่น ที่มีการพัฒนาโรงไฟฟ้าจากขยะเพื่อนำไฟฟ้าขายให้แก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและเป็นรายได้กลับมายังเทศบาล ส่วนเทศบาลนครอุดรธานีมีแนวคิดที่จะสร้างโรงไฟฟ้าจากขยะในอนาคต

2. การนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาปรับใช้กับวิสาหกิจชุมชน พบว่ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะปัญหาสำคัญ คือ ช่องทางการจัดจำหน่ายที่ยังไม่สามารถกระจายสินค้าไปยังตลาดผู้บริโภคได้ ทำให้ไม่มีรายได้ตามที่คาดหวัง จึงส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุรีไซเคิลมีการเลิกผลิตภายหลังจากได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ไม่นาน เนื่องจากขายและจำหน่ายไม่ค่อยได้และไม่เป็นที่นิยมของผู้บริโภคเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตมาจากวัสดุหรือวัตถุดิบจากธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทั้งกิจกรรมในชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และปรับฐานคิดในเรื่องการสร้างมูลค่าจากขยะ อีกทั้งต้องส่งเสริมการจัดกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อสร้างการรับรู้ การเรียนรู้แก่เยาวชนเพื่อปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเรื่อง แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยให้นักเรียน/เยาวชนช่วยเป็นส่วนสำคัญในการสื่อสารข้อมูล และผลักดันให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญ และต้องส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนไปปรับใช้ในการผลิตสินค้าด้วยการส่งเสริมให้ใช้วัสดุรีไซเคิลให้มากขึ้น

2. ควรมีการพัฒนาไปสู่ “ชุมชนไร้ถังขยะ” ด้วยการจัดถังขยะและจัดตั้งสถานที่เก็บขยะที่ผ่านการแยกแล้วไว้ที่พื้นที่ (สถานที่) ส่วนกลางของชุมชนเท่านั้น ซึ่งจะทำให้เกิดการลดปริมาณการใช้และการคัดแยกขยะเพื่อนำขยะไปสร้างประโยชน์ต่อไป

3. ควรมีการร่วมมือกับสถาบันการศึกษา อาทิ วิทยาลัยเทคนิค คณะวิศวกรรมศาสตร์ ในการออกแบบและผลิตถังหมักก๊าซชีวภาพที่เหมาะสมสำหรับใช้ในครัวเรือน และสามารถผลิตก๊าซ สำหรับเพื่อใช้ในการเป็นเชื้อเพลิงในการประกอบอาหารได้หรือออกแบบผลิตและพัฒนาตู้รับซื้อขวดพลาสติกอัตโนมัติ และติดตั้งในพื้นที่ในชุมชนต่าง ๆ

4. รัฐบาลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้จัดเก็บขยะ ควรบูรณาการร่วมกันในการพัฒนาสถานีโรงงานและอุปกรณ์สำหรับการการแปรรูปขยะมูลฝอยผลิตเป็นเชื้อเพลิง (Refuse Derived Fuel: RDF)

5. ควรจะให้ความสำคัญในการบูรณาการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิต การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและภาคเอกชน ในการกำหนดนโยบาย แผนการปฏิบัติการกำหนดพื้นที่ (ตามปริมาณขยะที่สามารถนำไปเป็นวัตถุดิบได้ในระยะยาว) และแนวทางการให้สัมปทานสำหรับการจัดตั้งโรงผลิตไฟฟ้าจากขยะและเงื่อนไขการรับซื้อไฟฟ้าที่สร้างแรงจูงใจในการลงทุน

บทสรุปและการวิเคราะห์

ปัญหาการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เมื่อเสร็จสิ้นแล้วจะถูกนำไปทิ้งทำให้มีของเสียตกค้าง อันจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาวได้ โดยขยะหรือของเสียที่เกิดจาก

การผลิตสินค้าเพื่ออุปโภค/บริโภคจะเป็นขยะมูลฝอยที่ตกค้าง จากข้อมูลเมื่อปี 2564 ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่ากรุงเทพมหานครมีปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุดถึง 12,200 ตัน/วัน ส่วนสถานการณ์ขยะมูลฝอยที่มีปริมาณน้อยที่สุด คือ จังหวัดสิงห์บุรีมีปริมาณขยะ 154 ตัน/วัน (มีการจัดการขยะที่ไม่ถูกต้อง 79 ตัน คิดเป็น ร้อยละ 52.29) และรองลงมา คือ จังหวัดสมุทรสงครามมีปริมาณขยะ 178 ตัน/วัน (มีการจัดการขยะที่ไม่ถูกต้อง 43 ตัน คิดเป็นร้อยละ 24.15) ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ชุมชน/คนในท้องถิ่นจะต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างประโยชน์อย่างคุ้มค่านำมาซึ่งรายได้เสริม ภายใต้การดำเนินงานตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ดังนี้

1. หน่วยงานระดับท้องถิ่น ควรมีการรณรงค์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกของสมาชิกในชุมชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่ไปกับการรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อให้ชุมชนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม โดยเน้นค่านิยมการสร้างชุมชนให้น่าอยู่ รวมถึงการสร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน

2. ต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในแต่ละพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ด้วยการนำมูลค่าแฝงของขยะมูลฝอยที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการสร้างแรงจูงใจที่เป็นทั้งตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน อาทิ การมอบรางวัลต้นแบบสำหรับชุมชนที่มีกระบวนการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

3. ภาครัฐต้องสนับสนุนงบประมาณอย่างจริงจัง และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้กับชุมชน และสนับสนุนและสร้างมาตรฐานคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายและการกระจายสินค้าไปสู่ตลาดใหม่

นอกจากนี้ ได้มีนักวิชาการได้เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาทางเลือกในการจ้างบริษัทเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ทั้งในการเก็บขนย้าย/การกำจัดขยะมูลฝอย หรืออาจใช้รูปแบบเทศบาลลงทุนให้ ด้วยวิธีการว่าจ้าง การจ่ายค่าจ้างเป็นการเหมาจ่ายตามปริมาณงาน หรือให้เอกชนสัมปทานและจ่ายค่าตอบแทนให้ท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงให้

เอกชนลงทุนและบริหารจัดการเองเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาด้านงบประมาณ

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่นำเสนอไปข้างต้นเป็นเพียงบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบทัดได้ตั้ง QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

โคลเวอร์ เพาเวอร์. (25 กรกฎาคม 2566). Circular economy หรือแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน คืออะไร. สืบค้น 23 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.cloverpower.co.th/th/updates/blog/230/circular-economy>

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2562). แนวทางการส่งเสริมแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. สืบค้น 23 มิถุนายน 2567 จาก <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=10410&context=chulaetd>

นภาพรรณ พัฒนฉัตรชัย และคณะ (2566). การขับเคลื่อนชุมชนด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อเพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนชายแดนบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา อำเภอทาบเชิงจังหวัดสุรินทร์. สืบค้น 23 มิถุนายน 2567 จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLGISRRU/article/view/269002/178565>

ศูนย์นโยบายเพื่ออนาคต. (2 สิงหาคม 2565). ปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยและข้อเสนอเชิงนโยบาย. สืบค้น 2 กรกฎาคม 2567 จาก <https://think.moveforwardparty.org/article/environment-and-resources/2922/>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้า ในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล

วิจัยโดย ธีรวิทย์ แสงมณีเดช, บำเพ็ญ โมตรีโสภณ,
สมिता จุลเชษฐ์, และวิเชียร สิงห์ใหม่
เรียบเรียงโดย คณาธิป ไกยชน
วิทยาการชำนาญการ

การประยุกต์ใช้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุดในทุกกระบวนการ ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นระบบ อุตสาหกรรมที่วางแผนและออกแบบมาเพื่อคืนสภาพหรือให้ชีวิตใหม่แก่วัสดุต่าง ๆ ในวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ และนำผลิตภัณฑ์เหล่านั้นกลับมาสร้างคุณค่าใหม่ มีการหมุนเวียนเป็นวงจรอย่างต่อเนื่องโดยไม่เกิดของเสีย นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างความสมดุลในการนำทรัพยากรธรรมชาติกลับมาใช้งานใหม่ได้

บทนำ

เศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นการออกแบบเพื่อการปรับตัวในระยะยาว โดยจะอนุรักษ์และเพิ่มการใช้ประโยชน์จากต้นทุนทางธรรมชาติ รวมถึงการควบคุมทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และใช้ทรัพยากรหมุนเวียนให้มีความสมดุลมากยิ่งขึ้น ผ่านการนำมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือแลกเปลี่ยนระหว่างกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรวม อีกทั้งยังทำให้เกิดโอกาสใหม่ๆ ทางด้านธุรกิจและเศรษฐศาสตร์

ประเทศไทยได้นำแนวคิดดังกล่าวมากำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) เป็นยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ด้วยฐานคิดสำคัญ 4 ประการคือ 1) เศรษฐกิจพอเพียง 2) ความสามารถในการปรับคนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง 3) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ และ 4) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นส่วนหนึ่งในเศรษฐกิจสีเขียว (BCG) สู่ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564–2570 โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (BCG Model) ได้บูรณาการกระบวนการทั้งสามทางเศรษฐกิจ 3 ประการคือเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เข้าเป็นระบบเศรษฐกิจใหม่

การพัฒนาประเทศตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคมและ

สิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับประเทศและระดับธุรกิจ ทั้งนี้อุตสาหกรรมแฟชั่นเป็นอุตสาหกรรมที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ทำลายระบบนิเวศของธรรมชาติมากที่สุดอุตสาหกรรมหนึ่ง เนื่องด้วยอุตสาหกรรมแฟชั่นทั่วโลกถูกเสริมแรงด้วยระบบทุนนิยมบริโภค กระตุ้นด้วยอุตสาหกรรมแฟชั่น (Fast Fashion) ที่เร่งการผลิตและบริโภค ให้เกิดการบริโภครอบใหม่ ก่อนความจำเป็นที่แท้จริง นอกจากนี้ อุตสาหกรรมแฟชั่น มีสัดส่วนการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ประมาณร้อยละ 8–10 ของอัตราการปล่อยคาร์บอนทั่วโลก และปล่อยน้ำเสียประมาณร้อยละ 20 ของปริมาณน้ำเสียทั่วโลก พร้อมสารเคมีจำนวนมาก

อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมเสื้อผ้าแฟชั่นทั่วโลกเติบโตขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.5 ต่อปี โดยในช่วงก่อนการระบาดโรคโควิด 19 ปี 2562 มีการผลิตเสื้อผ้าและรองเท้าถึงพันล้านชิ้น ส่วนในช่วงโควิด 19 แพร่ระบาดตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมา แม้ว่ายอดขายสินค้าจะลดลง แต่การซื้อเสื้อผ้าออนไลน์กลับได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นผ่านแอปพลิเคชันที่สะดวกรวดเร็ว หนึ่งในทางออกของปัญหาดังกล่าว คือ แฟชั่นหมุนเวียน ตามแนวคิดของเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เช่น การใช้ซ้ำวัสดุเดิม การนำเอาวัสดุรีไซเคิลมาทำเป็นเสื้อผ้าใหม่ การให้เช่าและขายต่อเสื้อผ้า เป็นต้น แฟชั่นหมุนเวียนเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการบริโภคในยุคใหม่ ที่สามารถนำสินค้าเดิมมาหมุนเวียนใช้ซ้ำและแลกเปลี่ยนกันได้ การใช้เสื้อผ้ามือสองช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับ การซื้อเสื้อผ้าใหม่ โดยปล่อยก๊าซคาร์บอนน้อยกว่าถึงเกือบ 7 เท่า และใช้น้ำน้อยกว่าถึง 65 เท่า

จากปัญหาดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดการดำเนินธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าสูงสุด โดยนำเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นกรอบแนวคิดในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีประสิทธิภาพด้านเศรษฐกิจ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จนสามารถลดการขาดแคลนทรัพยากร ปัญหามลพิษและปัญหาขยะได้จริง นำไปสู่ความยั่งยืนของอุตสาหกรรมแฟชั่นในประเทศไทยได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้าในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล
 2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการประยุกต์ใช้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล
- ผลการวิจัย** สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. สภาพการณ์การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้าในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล

ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ มีการดำเนินงานตามแนวทางของหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนแล้วในบางขั้นตอน ทั้งการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยหลักการ 3R ได้แก่ การนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการออกแบบใหม่ (Redesign) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยังยืน การออกแบบสินค้าแฟชั่นที่ไม่ได้ออกแบบเพื่อความสวยงามเพียงอย่างเดียว แต่ออกแบบโดยคำนึงถึงองค์ประกอบของสินค้า การใช้งาน จนถึงการใช้งานและทำลาย เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

ด้านการลดการใช้ทรัพยากร โดยเลือกซื้อวัตถุดิบหรือวัสดุที่มีอายุการใช้งานที่ยาวนานขึ้น การทดแทนทรัพยากรด้วยวัตถุดิบหรือวัสดุที่ใช้แล้วที่มีความสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ ทั้งการนำกลับมาใช้ซ้ำ การนำกลับมาใช้ใหม่ และการออกแบบใหม่ มีการดำเนินงานตามแนวทางของหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งการกำหนดนโยบายให้ใช้วัสดุที่มาจาก การนำกลับมาใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ร่วมด้วย ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุดในทุกกระบวนการ

ด้านการใช้วัสดุทางเลือกอื่น ๆ ในกระบวนการการผลิต การออกแบบ การคิดสรรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับกระบวนการอื่น ๆ โดยในกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไม่ได้หมายถึงการเลือกใช้ทรัพยากรการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อระบบนิเวศเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการใช้วัสดุทางเลือกอื่น ๆ เช่น วัสดุเหลือใช้หรือขยะแฟชั่น (Textile Waste) เพื่อกลับมาสร้างมูลค่าในตลาด ฯลฯ

ทั้งนี้ ประโยชน์ของดำเนินกิจการตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ ก่อให้เกิดความมั่นคงในการใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการเพิ่มสัดส่วนการนำกลับมาใช้ใหม่ อีกทั้งมีการพัฒนานวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ เกิดการสร้างโอกาสให้กับธุรกิจใหม่ ส่งเสริมให้เกิดการจ้างงาน ซึ่งจะทำให้ตลาดมือสองเติบโตและความต้องการบริการซ่อมแซมและบำรุงรักษาเพิ่มขึ้น โดยสามารถเพิ่มการสร้างงานในอุตสาหกรรมได้ เช่น การซ่อมและบำรุงรักษา การขนส่งและการจัดซื้อ การผลิต การจัดการ การขายส่ง และการขายปลีก การจัดการขยะ ด้านเทคโนโลยี การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) และการคัดแยกสิ่งทอ เพื่อสนับสนุนการซ่อมแซมและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. ปัญหาและอุปสรรคของการประยุกต์ใช้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล

ปัญหาของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้าในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล พบว่า องค์กรไม่กำหนดนโยบายและทิศทางที่ชัดเจน รวมถึงไม่มีบุคลากรเฉพาะด้านที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน รวมถึงไม่มีคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนกลยุทธ์ให้บรรลุเป้าหมาย จึงทำให้การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในกระบวนการทำงานให้กับบุคลากรในองค์กรไม่ครอบคลุมทุกระดับ ทำให้การสื่อสารและการดำเนินงานขาดประสิทธิภาพไม่ครอบคลุมทุกระดับ

ปัญหาในการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้มาอย่างจำกัด เนื่องจากการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่สามารถวัดออกมาในรูปแบบผลกำไรขององค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม หรือหากวัดได้ก็ได้ออกกำไรค่อนข้างน้อย การคัดเลือกวัตถุดิบที่

เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ ตลอดจนถึงตอนการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดของเสียที่เกิดขึ้นจากการติดตามและการควบคุมการใช้ทรัพยากรขององค์กรที่มีอย่างจำกัด

สำหรับอุปสรรคของธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิลในปัจจุบัน คือ ปัญหาโครงสร้างทางธุรกิจของแฟชั่นที่มีความรวดเร็ว โดยมุ่งเน้นการผลิตในปริมาณมาก และการหมุนเวียนทรัพยากรมีอัตราสูง ทั้งนี้ รูปแบบการผลิตและโครงสร้างทางธุรกิจดังกล่าวถูกออกแบบมาเพื่อตอบโจทย์พฤติกรรมของผู้บริโภคที่นิยมการบริโภคสินค้าแฟชั่นในจำนวนมาก พฤติกรรมการบริโภคที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเกินความจำเป็น อันเป็นผลสืบเนื่องจากกระแสแฟชั่นที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการใช้แล้วทิ้ง นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคด้านการเงิน เทคโนโลยี การตลาด การบริหารจัดการและด้านความรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการเงิน วัตถุดิบรีไซเคิลอาจมีราคาสูงกว่าวัตถุดิบใหม่ที่มาจากการผลิตในรูปแบบทั่วไป นอกจากนี้การหาวัตถุดิบรีไซเคิลที่มีคุณภาพสูงและสามารถประกอบกันได้อย่างเหมาะสมอาจเป็นอุปสรรคเพิ่มเติมในการควบคุมต้นทุนการผลิต และมีกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องการความชำนาญในการดำเนินงาน การทำงานกับวัตถุดิบรีไซเคิลอาจต้องใช้กระบวนการและเครื่องมือพิเศษซึ่งอาจเป็นการเพิ่มต้นทุนในการผลิตทำให้มีค่าดำเนินการสูง

ด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล ต้องมีการปรับเปลี่ยนทางเทคโนโลยีและกระบวนการที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ซึ่งมีความซับซ้อนและลงทุนสูง อีกทั้งยังต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้และผลกระทบต่อการจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพ

ด้านการตลาด การตลาดและการเข้าถึงผู้บริโภคอาจมีความท้าทาย เนื่องจากผู้บริโภคอาจไม่มีความเข้าใจและความคุ้นเคยกับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอ อีกทั้งต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ การสร้างภาพลักษณ์ การวางแผนการตลาดให้เหมาะสมสำหรับสินค้าอาจต้องใช้เวลาและความพยายามในการสร้างความเข้าใจและเป็นที่ยอมรับในตลาดแฟชั่นรีไซเคิล

ด้านการบริหารจัดการ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนในธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิลต้องการการบริหารจัดการ

อย่างรอบคอบและมีการวางแผนที่เหมาะสม ผู้บริหารหรือผู้ประกอบการต้องมีความรู้และความเข้าใจในหลักการและกระบวนการเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อให้สามารถสร้างความได้เปรียบทางการค้าในธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิลได้

ด้านความรู้ การใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิลอาจต้องการความรู้และข้อมูลที่เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการหรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการรีไซเคิล เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางหรือยากในการเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็น และการสร้างความรู้ในอุตสาหกรรมเกี่ยวกับแฟชั่นรีไซเคิลเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ คือ 1) ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้าในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล ซึ่งจะเป็นการลดการใช้สิ่งที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิลสามารถใช้วัตถุดิบเสื่อผ้าที่มีอยู่แล้วในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยไม่ต้องผลิตวัตถุดิบใหม่ที่เป็นภาระต่อสิ่งแวดล้อม 2) ธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิลสามารถสร้างรายได้และการจ้างงานในระดับท้องถิ่นได้ โดยการเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรทางสังคมที่ทำงานด้านรีไซเคิลเพื่อการผลิตและการประกอบสินค้า รวมถึงสามารถสร้างระบบที่ยั่งยืนและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น 3) ธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิลสามารถสร้างความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่แล้ว อีกทั้งยังสามารถสร้างผลิตภัณฑ์แฟชั่นรีไซเคิลที่มีเอกลักษณ์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความสามารถในการรองรับและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลให้ธุรกิจมีความได้เปรียบทางการค้าในระยะยาว และ 4) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนในธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิลสามารถสร้างการรับรู้และการเข้าถึงของผู้บริโภคได้ โดยการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการรีไซเคิลและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภคที่มีการรับรู้และสนใจอาจมีความตั้งใจที่จะสนับสนุนและซื้อผลิตภัณฑ์จากธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจมีความได้เปรียบทางการค้าและความยั่งยืนในอนาคต

บทสรุปและการวิเคราะห์

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อให้เกิดการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน และถือเป็นสิทธิ

ที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 43 (2) ซึ่งกำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ อีกทั้งยังกำหนดมาตรการเชิงนโยบายไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ด้วยเป้าหมาย 3R (Reduce Reuse Recycle) โดยมีกลไกกำกับดูแลการจัดการขยะและมลพิษอย่างเป็นระบบทั้งประเทศ นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) หมวดที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ เป้าหมายที่ 3 การสร้างสังคมคาร์บอนต่ำและยั่งยืน แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรและการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน

ทั้งนี้ การนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิลเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้า พบว่ามีการดำเนินงานตามแนวทางของหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนแล้วในบางขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วย หลักการ 3R ได้แก่ การนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการออกแบบใหม่ (Redesign) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การลดการใช้ทรัพยากรด้วยการเลือกซื้อวัตถุดิบหรือวัสดุที่มีอายุการใช้งานที่ยาวนานขึ้น การทดแทนทรัพยากรด้วยวัตถุดิบหรือวัสดุที่ใช้แล้วที่มีความสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ รวมถึงการนำกลับมาใช้ซ้ำ การนำกลับมาใช้ใหม่ และการออกแบบใหม่ ได้ดำเนินงานตามแนวทางของหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน

อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้าในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิลถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ประโยชน์เพื่อลดต้นทุนการผลิตและส่งเสริมการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรให้เกิดความ

คุ้มค่า และเป็นต้นแบบให้กับองค์กรต่าง ๆ สามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์กับธุรกิจของตน เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร ลดต้นทุนในการผลิต และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้น เพื่อให้เกิดการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินธุรกิจเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้า จึงควรถ่ายทอดนโยบายระดับชาติ และนำนโยบายไปเป็นกำหนดเป็นแนวทางพัฒนาธุรกิจขององค์กรอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร เป้าหมาย และตัวชี้วัดในการขับเคลื่อนธุรกิจตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ตลอดจนเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุลและยั่งยืนต่อไป

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่นำเสนอไปข้างต้นเป็นเพียงบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสแกนได้ตั้ง QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

ถิรภูมิ แสงมณีเดช, บำเพ็ญ ไผตรีโสภณ, สมิตา จุลเชษฐ์, และวิเชียร สิงห์ใหม่. (2567). การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้า ในการค้าปลีกแฟชั่นรีไซเคิล. สืบค้น 24 มิถุนายน 2567 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RCIM/article/view/263547>

“ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)” (13 ตุลาคม 2561). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 135 ตอนที่ 27 ก, น. 1-23.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). สืบค้น 27 สิงหาคม 2567 จาก https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_Final.pdf

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

แนวทางการพัฒนาตลาดเสื้อผ้ามือสองในกรุงเทพมหานครภายใต้เศรษฐกิจหมุนเวียน

วิจัยโดย ฉายฉาน ช่างกดี
เรียบเรียงโดย ปกัษญา อินสิงห์
วิทยากรปฏิบัติการ

ตลาดเสื้อผ้ามือสองเป็นส่วนช่วยในการสร้างการเปลี่ยนแปลงจากการทิ้งเสื้อผ้าที่หมดอายุการใช้งานหรือไม่ต้องการใช้งานแล้วมาใช้ใหม่ แนวทางการพัฒนาตลาดเสื้อผ้ามือสองภายใต้เศรษฐกิจหมุนเวียนจึงควรมีจุดพักสินค้าก่อนการนำไปกำจัดหรือการนำไปผลิตสินค้าใหม่ มีจุดศูนย์กลางของเสื้อผ้าเก่าเพื่อคัดแยกเสื้อผ้าที่สามารถนำกลับไปใช้ได้ ในส่วนของ Fast fashion ซึ่งเป็นตัวเร่งความเร็วของการทิ้งเสื้อผ้า ทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจึงควรขอความร่วมมือกับบริษัทผลิตเสื้อผ้าในการลดอัตราการผลิตเสื้อผ้าใหม่ ๆ ลงเพื่อกำหนดปริมาณของเสื้อผ้าเก่าที่จะถูกทิ้งหลังจากเสื้อผ้าใหม่ออกขาย รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างบริษัทผลิตเสื้อผ้ามักกับตลาดเสื้อผ้ามือสองในการกำหนดความนิยมของเสื้อผ้าชนิดต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความต้องการของเสื้อผ้าที่อยู่ในวงจรซื้อ-ขายสินค้ามือสอง

บทนำ

ปริมาณขยะเสื้อผ้าในประเทศไทยมีปริมาณมากซึ่งยังไม่มีการจัดการแก้ไขอย่างชัดเจน หลักการ 3 Rs (Reduce Reuse and Recycle) การลดใช้พลังงานหรือการลดการใช้ทรัพยากร มีการถูกนำมากล่าวถึงอยู่บ่อยครั้งในแผนการพัฒนาต่าง ๆ แต่ยังไม่ได้มีการสนับสนุนอย่างจริงจัง และในกรุงเทพมหานครมีการเปิดการขายเสื้อผ้ามือสองในตลาดต่าง ๆ เช่น ตลาดคลองถม บริเวณถนนมหาจักร ตลาดนัดพันธุ์ทิพย์ ฯลฯ หรือการซื้อขายออนไลน์ผ่าน Facebook Twitter และ Instagram เป็นส่วนช่วยในการจัดการกับขยะในรูปแบบของเศรษฐกิจแบบหมุนเวียนอย่างหนึ่งในชุมชนเมือง แต่ไม่ได้มีการจัดการเรื่องมาตรฐานที่ดีและการให้การสนับสนุนอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของตลาดเสื้อผ้ามือสอง เพื่อศึกษารูปแบบเศรษฐกิจแบบหมุนเวียนที่เกิดขึ้นในชุมชนเมือง รวมทั้งค้นหาความสำคัญของตลาดและความต้องการของผู้ซื้อ เพื่อสร้างความยั่งยืนในการจัดการกับปัญหาขยะของเมืองในปัจจุบันผ่านหลักเศรษฐกิจแบบหมุนเวียนและทรัพยากรที่จะเสียไปกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษารูปแบบสินค้า ขั้นตอน และกระบวนการขายเสื้อผ้ามือสอง
2. วิเคราะห์บทบาทและปัญหาของตลาดเสื้อผ้ามือสองในระบบเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน (Circular Economy)
3. วิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มผู้ใช้บริการตลาดเสื้อผ้ามือสอง

4. เสนอแนวทางสร้างความยั่งยืนให้กับตลาดเสื้อผ้ามือสองในเมือง ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน (Circular Economy)

ผลการวิจัย สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. รูปแบบสินค้า ขั้นตอนและกระบวนการขายเสื้อผ้ามือสอง

ตลาดเสื้อผ้ามือสองในประเทศไทยมักเป็นคำที่ใช้เรียกตลาดที่สามารถหาซื้อสินค้ามือสองได้ง่ายกว่าตลาดอื่น ๆ มากกว่าตลาดที่เป็นตลาดสำหรับซื้อ-ขายสินค้ามือสองโดยเฉพาะ และตลาดที่ถูกเรียกว่าตลาดสินค้ามือสองของกรุงเทพมหานคร โดยรูปแบบของร้านขายเสื้อผ้ามือสองภายในตลาดสินค้ามือสอง แบ่งออกอย่างกว้าง ๆ ได้เป็น 2 ประเภท ตามลักษณะการขายและราคาของสินค้า คือ 1) ประเภทขายแบบเหมาซื้อ และ 2) ขายปลีกรายย่อย ซึ่งสามารถแยกลักษณะของร้านค้าเสื้อผ้ามือสองทั้งสองประเภทออกจากกันได้อย่างชัดเจน ดังนี้

1) การขายแบบเหมาซื้อ สามารถพิจารณาจากลักษณะการวางขายสินค้าแบบเป็นกองใหญ่ ๆ หรือการมัดเป็นกระสอบเพื่อขายเป็นจำนวนมาก หรือเป็นร้านขายแบบเหมาซื้อ คือ ราคาที่ถูกกว่าปกติมาก แม้จะเป็นการเทียบกับร้านขายเสื้อผ้ามือสองด้วยกันเอง โดยเฉลี่ยแล้วมีราคา 5-20 บาท ต่อตัวเท่านั้น ร้านขายสินค้าแบบเหมาซื้อมักจะรับสินค้ามาขายด้วยกันสองแบบ คือ การซื้อจากตลาดกลางกับการรับซื้อสินค้าตามบ้านหรือประกาศรับซื้อทางช่องทางออนไลน์

2) ขายปลีกรายย่อย ร้านค้าขายเสื้อผ้ามือสองแบบขายปลีกมักจะมีลักษณะที่คล้ายกับร้านค้าเสื้อผ้าปกติมากกว่า เพียงแต่จะมีราคาที่ถูกลงกว่าเสื้อผ้ามือหนึ่ง โดยร้าน

ประเภทนี้มักมีการนำสินค้ามาจากกระบวนการคัดสินค้า เพื่อค้นหาสินค้าที่มีคุณภาพดีจากร้านค้าเหมาะซื้อเพื่อนำมาขายต่อในราคาที่สูงกว่า ก่อนจะนำมาทำความสะอาดเพื่อจัดจำหน่ายต่อไป ในที่นี้มีบางร้านที่ใช้วิธีการนำเข้าสินค้ามือสองจากต่างประเทศอีกด้วย โดยการให้เหตุผลเรื่องของแบรนด์ของสินค้า และการนำเข้าสินค้าจะทำให้มีราคาที่สูงขึ้นกว่าสินค้ามือสองในประเทศ

2. บทบาทและปัญหาของตลาดเสื้อผ้ามือสองในระบบเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน (Circular Economy)

บทบาทและหน้าที่ของตลาดสินค้ามือสองนั้นมีความคลุมเครือและซ้อนทับกับลักษณะของตลาดสินค้าทั่วไป ภาพลักษณ์ของตลาดสินค้ามือสองในสายตาของคนในกรุงเทพมหานคร คือ ตลาดที่ขายความเป็นสไตลิ่งเทจให้กับผู้ที่ต้องการมาใช้บริการมากกว่าการทำหน้าที่ในการขายสินค้ามือสองตามชื่อของตลาดและผู้ที่มาใช้บริการตลาดสินค้ามือสองจึงเกิดขึ้นเพื่อทดแทนสินค้าที่มีคุณภาพเหมือนสินค้ามือหนึ่ง เพียงแต่มีราคาถูก ไม่ใช่เพื่อการลดการซื้อเสื้อผ้าใหม่ หรือมีความต้องการใช้สินค้า Reuse แต่อย่างใด

3. พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มผู้ใช้บริการตลาดเสื้อผ้ามือสอง

เพศ เพศของผู้ซื้อไม่มีผลต่อการเลือกช่องทางในการเลือกซื้อสินค้าของผู้ซื้อเสื้อผ้ามือสอง และทั้งสองเพศมีความถี่ในการซื้อส่วนมาก คือ 1-2 ครั้งต่อเดือน แต่เพศชายจะมีแนวโน้มที่มีค่าใช้จ่ายต่อการซื้อต่อครั้งสูงกว่าเพศหญิง ทั้งรูปแบบซื้อผ่านหน้าร้านและรูปแบบออนไลน์ และการซื้อผ่านช่องทางออนไลน์จะทำให้เพศหญิงมีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้ามากกว่าผ่านหน้าร้าน

อายุ ช่วง 21-30 ปีมีความแตกต่างจากช่วงอายุอื่น ๆ ที่ใช้ช่องทางในการซื้อสินค้าช่องทางออนไลน์เป็นหลัก แต่มีการซื้อผ่านหน้าร้านน้อย ต่างจากช่วงอายุอื่นที่ซื้อผ่านหน้าร้านเป็นหลัก และทุกช่วงอายุมีความถี่ของการซื้อสินค้าส่วนมากที่ 1-2 ครั้งต่อเดือน ส่วนในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการซื้อแต่ละครั้งทุกช่วงอายุมีค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ไม่เกิน 300 บาท และ 300-500 บาท

อาชีพ อาชีพของผู้ซื้อไม่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทั้ง 2 ช่องทางค่อนข้างน้อย อาชีพที่มีความแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ คือ นักเรียน/นักศึกษา ซึ่งใช้ช่องทางในการซื้อสินค้าช่องทางออนไลน์เป็นหลัก และมีการซื้อผ่านหน้าร้านน้อย ซึ่งความจริงแล้วอาจจะเกี่ยวข้องกับช่วงอายุด้วย เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเป็น นักเรียน/นักศึกษา มักมีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี เช่นกัน ทุกอาชีพมีความถี่ของ

การซื้อสินค้าส่วนมากที่ 1-2 ครั้งต่อเดือน ส่วนค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้งอยู่ในรูปแบบกระจายตัวระหว่างทุก ๆ ช่วงรายจ่าย แต่ยังคงมีจำนวนน้อยที่มีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าต่อครั้งเกิน 1,000 บาท

ในแต่ละช่วงของรายได้ จะมีการเลือกช่องทางการซื้อสินค้าที่ต่างกันไป แต่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกช่องทางการเลือกซื้อสินค้า และทุกช่วงรายได้มีความถี่ของการซื้อสินค้าส่วนมากจำนวน 1-2 ครั้งต่อเดือน รายได้ที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้งเพิ่มสูงขึ้นด้วย

4. แนวทางสร้างความยั่งยืนให้กับตลาดเสื้อผ้ามือสองในเมืองภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน (circular economy)

ในส่วนของแนวทางการพัฒนาตลาดเสื้อผ้ามือสองให้ยั่งยืนตามแนวทางของหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน ผู้วิจัยเลือกศึกษาแนวทางการพัฒนาตามหลักการการพัฒนาของสหภาพยุโรป (EU) ในหัวข้อ EU Strategy for Textiles ซึ่งเป็นแผนการ ค.ศ. 2021 โดยดำเนินงานตามหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียน ส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบของการแก้ไขที่ตัวผู้ผลิตเสื้อผ้ามือหนึ่งเพื่อให้เสื้อผ้าที่ผลิตออกมาเกิดความคงทนและสามารถใช้ได้นานขึ้น ร่วมกับการแก้ไขหลังจากหมดอายุการใช้งานของเสื้อผ้าที่เน้นไปที่การนำไปรีไซเคิลและการนำไปใช้ใหม่ ผู้วิจัยจึงนำแนวทางการพัฒนาของสหภาพยุโรปมาเป็นปรับใช้เป็นการปรับแนวคิดในการพัฒนาตลาดเสื้อผ้ามือสองในงานวิจัยครั้งนี้

วงจรรของตลาดสินค้ามือสองในจังหวัดกรุงเทพมหานครขึ้นอยู่กับความต้องการในการขายเสื้อผ้าเก่าของประชาชนทั่วไปเพื่อนำมาหมุนเวียนในวงจรการซื้อ-ขายสินค้ามือสอง ซึ่งมี 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน ได้แก่

1) ไม่มีความชัดเจน ตลาดเสื้อผ้ามือสองไม่ได้มีการกำหนดสถานที่การรับซื้อเสื้อผ้าเก่า ผู้ที่ต้องการขายเสื้อผ้าให้ตลาดเสื้อผ้ามือสอง ต้องหาร้านค้าด้วยตัวเอง หรือรอประกาศรับซื้อซึ่งไม่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับค่าตอบแทนที่ได้รับ

2) การนำเข้าสินค้ามือสองจากต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่ทำเพื่อการค้นหาแบรนด์หรือคุณภาพของสินค้า เพราะเสื้อผ้าเก่า ๆ ที่คนในประเทศนำมาขายมีไม่เพียงพอ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มจำนวนเสื้อผ้าในวงจรการซื้อ-ขายในประเทศทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้น

3) อุตสาหกรรมเสื้อผ้าแฟชั่น (Fast fashion) ซึ่งเป็นตัวเร่งความเร็วของการทิ้งเสื้อผ้า ในขณะที่สร้างความคิดใน

การซื้อเสื้อผ้าใหม่ตามแบรนด์ ทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้น และลดปริมาณของผู้ซื้อของตลาดเสื้อผ้ามือสองลง ซึ่งผู้วิจัย ได้สังเกตเห็นศักยภาพของตลาดเสื้อผ้ามือสองในการพัฒนา วงจรการผลิต โดยผลักดันการใช้ตลาดเสื้อผ้ามือสองเป็นตัว ช่วยในการยืดอายุการใช้งานของเสื้อผ้า เนื่องจากโดยปกติ วงจรการใช้งานของผลิตภัณฑ์สิ่งทอในประเทศไทยมักมี ลักษณะเป็น Linear Economy ซึ่งในการพัฒนาตลาดเสื้อผ้า ให้มีความยั่งยืนนั้นควรมีขั้นตอนเพิ่มหลังจากการทิ้งเสื้อผ้า อีกหนึ่งขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเปลี่ยนสินค้ากลับเป็นวัตถุดิบ อีกครั้งก่อนนำไปใช้เพื่อผลิตสินค้าในลักษณะนี้

ข้อเสนอแนะ

ตลาดเสื้อผ้ามือสองเป็นส่วนช่วยในการสร้างความ เปลี่ยนแปลงจากการทิ้งเสื้อผ้าที่หมดอายุการใช้งานหรือไม่ ต้องการใช้งานแล้วมาใช้ใหม่ พัฒนาตลาดเสื้อผ้ามือสองให้ กลายเป็นจุดพักสินค้าก่อนการนำไปกำจัดหรือการนำไปผลิต สินค้าใหม่ พัฒนาตลาดเสื้อผ้ามือสองให้เป็นจุดศูนย์กลาง ของเสื้อผ้าเก่าเพื่อคัดแยกเสื้อผ้าที่สามารถนำกลับไปใช้ได้ และยังเป็นการแก้ปัญหาการกำหนดสถานที่รับซื้อเสื้อผ้าเก่า ไปในตัว ซึ่งเป็นการช่วยทั้งผู้ที่ต้องการขายเสื้อผ้าเก่าและ ผู้ขายเสื้อผ้ามือสองที่ต้องการแหล่งของสินค้าที่สามารถนำมา คัดเพื่อนำไปขายต่อได้ก่อนที่เสื้อผ้าที่เหลือสามารถนำไปใช้ เป็นวัตถุดิบในการผลิตเสื้อผ้าใหม่ต่อไป ในส่วนของการ นำเข้าสินค้าและอุตสาหกรรมเสื้อผ้าแฟชั่น (Fast Fashion) คงเป็นการยากที่ตลาดสินค้ามือสองจะเป็นเป้าหมายหลัก ในการแก้ไขปัญหาเนื่องจากต้นตอของปัญหามาจากความ ต้องการแบรนด์ของสินค้าที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งเป็น ผลมาจากความต้องการของผู้ซื้อและการชักนำของแบรนด์ เสื้อผ้าใหญ่ ๆ ทั้งนี้ ควรมีการขอความร่วมมือกับบริษัทผลิต เสื้อผ้าในการลดอัตราการผลิตเสื้อผ้าใหม่ ๆ ลง เพื่อกำหนด ปริมาณของเสื้อผ้าเก่าที่จะถูกทิ้งหลังจากเสื้อผ้าใหม่ออกขาย รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างบริษัทผลิตเสื้อผ้ากับ ตลาดเสื้อผ้ามือสองในการกำหนดความนิยมของเสื้อผ้าชนิด ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความต้องการของเสื้อผ้าที่อยู่ในวงจรซื้อ-ขาย สินค้ามือสอง ซึ่งนอกจากจะช่วยประชาสัมพันธ์แบรนด์ของ เสื้อผ้าให้แบรนด์ใหญ่แล้ว ยังเป็นการระบายสินค้าสอง ในตลาดอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาบริษัทผลิตเสื้อผ้า ในขั้นตอน การผลิต การส่งออก และการนำเสื้อผ้าเก่ากลับมาใช้เป็น วัตถุดิบใหม่อีกครั้ง

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่อยู่ในอายุการใช้งานของ เสื้อผ้าเพิ่มเติมเพื่อค้นหาประเภทของเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับ การนำมาเป็นแกนหลักในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน

3. ควรมีการศึกษาปริมาณของเสียประเภทนั้น ๆ ไป ควบคู่ไปด้วยระหว่างการทำวิจัยการทำวิจัยเกี่ยวกับระบบ เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของวงจรการ ผลิตนั้น

บทสรุปและการวิเคราะห์

อุตสาหกรรมเสื้อผ้าแฟชั่น (Fast Fashion) เน้นการ ผลิตเสื้อผ้าทันสมัย แต่คุณภาพต่ำเพื่อให้นักชื้อไปใช้แล้วทิ้ง หรือเปลี่ยนใหม่ตลอดเวลา เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาด้าน สิ่งแวดล้อม ในแต่ละปีโลกต้องการพื้นที่ในการฝังกลบขยะ เสื้อผ้ามากกว่า 10 ล้านตัน ซึ่งขยะจำพวกเสื้อผ้าถูกนำไป รีไซเคิลไม่ถึงร้อยละ 10 โดยแหล่งทิ้งขยะเสื้อผ้าของโลกมักจะ อยู่ในแถบประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งขยะจำพวกเสื้อผ้าฝังกลบ ได้ยาก มีสารเคมีในเส้นผ้า ตลอดจนกระบวนการย่อยสลายเอง ตามธรรมชาติใช้เวลานานนับร้อยปี การที่ปริมาณขยะเสื้อผ้า ในประเทศไทยที่มีปริมาณมากและยังไม่มีการจัดการแก้ไข อย่างชัดเจน และในกรุงเทพมหานครมีการเปิดการขายเสื้อผ้า มือสองในตลาดต่าง ๆ หรือการซื้อขายผ่านออนไลน์ ถือเป็น ส่วนช่วยในการจัดการกับขยะในรูปแบบของเศรษฐกิจแบบ หมุนเวียนอย่างหนึ่ง

ธุรกิจเสื้อผ้ามือสองจัดอยู่ในธุรกิจสีเขียว เนื่องจาก สินค้าถูกส่งต่อ หมุนเวียน แลกเปลี่ยน ช่วยลดการผลิตเสื้อผ้า Fast Fashion การที่คนรุ่นใหม่เริ่มตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม สนใจแฟชั่นแบบหมุนเวียนหรือแฟชั่นมือสองมากขึ้น แฟชั่น หมุนเวียนจึงน่าจะเป็นทางออกของผู้บริโภคที่น่าสนใจ ดังนั้น แนวทางการแก้ปัญหาด้วยแฟชั่นหมุนเวียนโดยการนำ แนวคิด “เศรษฐกิจหมุนเวียน” หรือ “Circular Economy” เช่น การให้เช่าและขายต่อเสื้อผ้า การใช้ซ้ำวัตถุดิบเดิม การนำเอาวัสดุรีไซเคิลมาทำเป็นเสื้อผ้าใหม่ ฯลฯ จะสามารถ เอาสินค้าเดิมมาหมุนเวียนใช้ซ้ำและแลกเปลี่ยนกันได้ เพื่อลด ผลกระทบในการทำลายสิ่งแวดล้อม แนวทางการพัฒนา ตลาดเสื้อผ้ามือสองภายใต้เศรษฐกิจหมุนเวียน ควรส่งเสริม การสร้างทัศนคติที่ดีต่อเสื้อผ้ามือสองให้เห็นว่าการซื้อเสื้อผ้า มือสองจะช่วยลดของเสีย เนื่องจากมีการหมุนเวียนของ เสื้อผ้า ซึ่งส่งผลให้ลดการใช้ทรัพยากรใหม่ในการผลิต ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดเสื้อผ้าแฟชั่น (Fast Fashion) และรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนช่วยลดปริมาณขยะในเชิง Zero Waste นอกจากนี้ การส่งเสริมการขายออนไลน์ จะทำ ให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่หลากหลายมากขึ้น

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

คณะสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เปิดโลกธุรกิจ ‘เสื้อผ้ามือสอง’ : เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใช้สิ่งของให้คุ้มค่า. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2567 จาก <https://www.masscomm.cmu.ac.th/เปิดโลกธุรกิจ-เสื้อผ้า/>

ฉายฉาน ซากักดี. (2564). แนวทางการพัฒนาตลาดเสื้อผ้ามือสองใน กรุงเทพมหานครภายใต้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิกิพ้อยท์ทูเดย์. (1 ธันวาคม 2564). ‘แฟชั่นหมุนเวียน’ ทางออกวิกฤต Fast Fashion. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2567 จาก <https://workpointtoday.com/แฟชั่นหมุนเวียน-ทางออก/>

Green Network. (19 ตุลาคม 2564). “เมื่อแฟชั่นสุดปัง กำลังจะพังโลก” ผลกระทบจาก Fast Fashion สู่ทางออกของปัญหา. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2567 จาก <https://www.greennetworkthailand.com/fast-fashion-to-sustainable-fashion/>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนจากวัสดุเหลือทิ้งในชุมชนเทศบาลเมืองเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา

วิจัยโดย อรพรรณ จันทร์อินทร์ พินิจ ดวงจินดา และจันทรา ภูมิ
เรียบเรียงโดย จันทรม สี่หาบุญลี
วิทยาการชำนาญการพิเศษ

แนวคิดเรื่องการใช้ทรัพยากรหมุนเวียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดปริมาณขยะให้เหลือน้อยที่สุด ด้วยหลักการ 3Rs (Reduce-Reuse-Recycle) Reduce (ลดการใช้หรือใช้น้อยเท่าที่จำเป็น) Reuse (การใช้ซ้ำ) Recycle (การแปรรูปมาใช้ใหม่) หลักการนี้เป็นเครื่องมือรณรงค์และกระตุ้นจิตสำนึกให้ประชาชนทุกกลุ่มทั่วโลก ซึ่งส่วนใหญ่ต่างรู้จักและเข้าใจ หลักการนี้และนำมาสู่การปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการลดปริมาณขยะที่ดำเนินสืบต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน

บทนำ

ปัจจุบันประชากรโลกและเศรษฐกิจมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น นำไปสู่ปัญหามลภาวะด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาหนึ่ง คือ การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะจำนวนมาก ซึ่งทั่วโลกมองเห็นว่าเป็นปัญหาใหญ่ ทำให้หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ แสวงหาวิธีการหรือแนวทางแก้ไขและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงนำมาสู่แนวคิดเรื่องการใช้ทรัพยากรหมุนเวียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดปริมาณขยะให้เหลือน้อยที่สุด ด้วยหลักการ 3Rs (Reduce-Reuse-Recycle) Reduce (ลดการใช้หรือใช้น้อยเท่าที่จำเป็น) Reuse (การใช้ซ้ำ) Recycle (การแปรรูปมาใช้ใหม่) หลักการนี้ได้กลายเป็นเครื่องมือรณรงค์และกระตุ้นจิตสำนึกให้ประชาชนทุกกลุ่มทั่วโลก ซึ่งส่วนใหญ่ต่างรู้จักและเข้าใจ หลักการนี้และนำมาสู่การปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการลดปริมาณขยะที่ดำเนินสืบต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน

เทศบาลเมืองเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ทั้งหมด 27.49 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 10 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร 39,926 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 40 รับราชการ ร้อยละ 30 ค้าขาย ร้อยละ 20 และเกษตรกร ร้อยละ 10 ในปี 2559 มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บขยะมูลฝอย คิดเป็นมูลค่า 3,720,746.00 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 คิดเป็น ร้อยละ 1.9 แต่ไม่มีการคิดค่าใช้จ่ายทางการเงินในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยละเอียด เมื่อพิจารณารายได้สุทธิของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง พบว่า มีรายได้รวมน้อยกว่ารายจ่าย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการยังขาดประสิทธิภาพ ทางด้านการเงิน เนื่องจากในแต่ละปีเทศบาลเมืองเขารูปช้างต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากงบประมาณส่วนกลางของประเทศ

ดังนั้น แนวทางการขับเคลื่อนท้องถิ่นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่พึ่งตนเองได้และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชนและประชาชนทั่วไป เพื่อให้ทุกฝ่ายพร้อมรับมือกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภคให้ยอมรับในผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อเตรียมความพร้อมให้ไทยก้าวสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1) เพื่อประเมินมูลค่าทางการเงินในการบริหารจัดการวัสดุเหลือทิ้ง ในชุมชนเทศบาลเมืองเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา ก่อนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน

2) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนจากวัสดุเหลือทิ้ง ในชุมชนเทศบาลเมืองเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา

ผลการศึกษาวิจัย สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. พฤติกรรมการจัดการวัสดุเหลือทิ้งของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.75 มีอายุระหว่าง 36-45 ปี ร้อยละ 31.50 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 56.25 มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 23.50 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มากกว่า 5 ปี ร้อยละ 51.25 มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือน 15,001-30,000 บาท ร้อยละ 33.50 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน ร้อยละ 43.25 ได้รับข้อมูลข่าวสารการจัดการวัสดุเหลือทิ้งของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง คิดเป็น

ร้อยละ 82 สำหรับพฤติกรรมกรรมการจัดการวัสดุเหลือทิ้งของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=2.84) ด้านการลดการเกิดวัสดุเหลือทิ้ง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=2.75) ด้านการคัดแยกวัสดุเหลือทิ้ง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=2.73)

2. การประเมินมูลค่าทางการเงินในการบริหารจัดการวัสดุเหลือทิ้ง พบว่า

ปริมาณขยะมูลฝอยที่สามารถกำจัดได้ของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง ประจำปี 2563 ซึ่งแสดงให้เห็นปริมาณขยะในพื้นที่ 10 ตำบลของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง มีปริมาณขยะทั้งสิ้น 13,766,490 กิโลกรัม พื้นที่ที่มีขยะมูลฝอยมากที่สุดจำนวน 1,887,400 กิโลกรัม ส่วนพื้นที่ที่มีปริมาณขยะมูลฝอยน้อยที่สุด จำนวน 1,068,260 กิโลกรัม ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการขยะ ใช้เงินทั้งสิ้น 25,241,987 บาท แบ่งเป็นงบดำเนินงาน 14,474,000 บาท ร้อยละ 57.34 งบบุคลากร 6,638,040 บาท ร้อยละ 26.30 และค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการขยะ 4,129,947 บาท ร้อยละ 16.36 และประมาณการค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลทั้งสิ้น 1.83 บาท/กิโลกรัม โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ 0.48 บาท/กิโลกรัม และค่าใช้จ่ายดำเนินงาน 1.35 บาท/กิโลกรัม เมื่อพิจารณาข้อมูลประชากรในพื้นที่จำนวน 42,942 คน โดยใช้หลักความรับผิดชอบหรือผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายนั้น ประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองเขารูปช้าง ต้องจ่ายค่ากำจัดขยะ คนละ 588 บาทต่อปี หรือ คนละ 49 บาทต่อเดือน และสามารถสรุปเป็นขนาดของครัวเรือนได้ดังนี้ คือ ครัวเรือนที่มีขนาดเล็ก จำนวนสมาชิกไม่เกิน 3 คน ต้องจ่ายค่ากำจัดขยะ ครอบครัพละ 49-147 บาทต่อเดือน ครัวเรือนที่มีขนาดกลาง จำนวนสมาชิก 4-6 คน ต้องจ่ายค่ากำจัดขยะ ครอบครัพละ 196-294 บาทต่อเดือน ครัวเรือนที่มีขนาดใหญ่ จำนวนสมาชิกมากกว่า 7 คน ต้องจ่ายค่ากำจัดขยะ ครอบครัพละ 343 บาทต่อเดือน สำหรับความเป็นไปได้ที่จะลดปริมาณขยะต้นทาง ทางเลือกที่น้อยที่สุดที่จะลดปริมาณขยะได้ คือ ลดขยะอินทรีย์ได้ร้อยละ 5 และลดขยะรีไซเคิล ได้ร้อยละ 10 จะทำให้ลดปริมาณขยะในพื้นที่ลงได้ 550,659.60 กิโลกรัม ลดค่ากำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ได้ 1,009,679.48 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 4 และทางเลือกที่มากที่สุดที่จะลดปริมาณขยะได้ คือ ลดขยะอินทรีย์ได้ร้อยละ 50 และลดขยะรีไซเคิลได้ร้อยละ 100 จะทำให้ลดปริมาณขยะในพื้นที่ลงได้ 5,506,596.00 กิโลกรัม ลดค่ากำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ได้ 10,096,794.80 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 40

3. ความเป็นไปได้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนจากวัสดุเหลือทิ้ง พบว่า

ชุมชนเทศบาลเมืองเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา ต้องจัดแบ่งประเภทของขยะมูลฝอยและถังขยะ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการและการควบคุมดูแลขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน โดยแบ่งประเภทได้ดังนี้ 1) ขยะอินทรีย์ เป็นขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ 2) ขยะรีไซเคิล เป็นขยะที่สามารถนำไปแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น ขวดพลาสติก ขวดแก้ว กระดาษ กระป๋องเครื่องดื่มอะลูมิเนียม เศษพลาสติก เศษโลหะ ก่อสร้างเครื่องตีแบบยูเอชที 3) ขยะอันตราย เป็นขยะที่มีความเป็นอันตรายหรือมีส่วนประกอบเป็นสารที่มีอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย หรือแบตเตอรี่ กระป๋องสเปรย์ น้ำยาล้างห้องน้ำ เป็นต้น ขยะประเภทนี้ต้องมีการแยกทิ้งจากขยะประเภทอื่น ๆ อย่างชัดเจน 4) ขยะทั่วไป เป็นขยะอื่นนอกเหนือจากขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยาก และไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ถูขมขบเคี้ยว ซองบะหมี่ กิ่งสำเร็จรูป กระดาษห่อ อาหารถุงพลาสติก หลอดกาแฟ ซองกาแฟ และซองน้ำตาล ฯลฯ ซึ่งเป็นขยะที่ต้องนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง ด้วยการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาลหรือการเผาในเตา

4. แนวทางการดำเนินงานที่นำไปสู่ความสำเร็จของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนจากวัสดุเหลือทิ้ง

1) การสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะต้นทาง ด้วยการสั่งสอนและการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ใหญ่ การสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้เกิดความสามัคคี มีเป้าหมายร่วมกันและดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การสร้างเครือข่ายคนรักสิ่งแวดล้อม เครือข่ายสารวัตรขยะและการกำหนดกฎกติกา เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

2) การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำ “แผนปฏิบัติการจัดการขยะอย่างยั่งยืน” และส่งเสริมการจัดการขยะที่เกิดขึ้น จากต้นทางหรือจัดการที่แหล่งกำเนิดขยะให้ปริมาณขยะลดปริมาณน้อยลง

สำหรับในแนวทางการลดปริมาณขยะ มีดังนี้ **บ้านเรือน** 1) ควรหลีกเลี่ยงการใช้โฟมและพลาสติกซึ่งกำจัดยาก โดยใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าในการจับจ่ายซื้อของและใช้ปิ่นโตใส่อาหาร 2) การลดปริมาณขยะอันตรายด้วยการ

หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีหรือการใช้ถ่านไฟฉายแบบชาร์จใหม่ได้ 3) การบริจาคเสื้อผ้า เครื่องใช้ต่าง ๆ ทำให้บ้านเรือนเป็นระเบียบไม่รกรุงรัง 4) การนำสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วไปขายเป็นสินค้ามือสองเพื่อเพิ่มรายได้ 5) การคัดแยกขยะออกเป็น 4 ประเภท เพื่อใช้ประโยชน์และนำไปกำจัดอย่างถูกต้องตามวันเวลาที่หน่วยงานท้องถิ่นกำหนด **สถานประกอบการ** แนวทางการลดปริมาณขยะ ดังนี้ 1) จัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการคัดแยกและเก็บรวบรวมขยะ 2) การจัดหาป้าย/ข้อความขอความร่วมมือลูกค้าในการคัดแยกขยะ/ทิ้งขยะให้ถูกต้องที่ถูกต้อง 3) การรณรงค์ให้ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า คัดแยกขยะออกเป็น 4 ประเภท และ 4) จัดหาวัสดุ/อุปกรณ์รองรับการคัดแยกขยะทั้ง 4 ประเภท **เทศบาลเมือง** **เขารูปช้างมีแนวทางการลดปริมาณขยะ** ดังนี้ 1) ควรออกข้อกำหนดของท้องถิ่นว่าด้วยเรื่องการจัดการขยะเพื่อกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ต้องดำเนินการจัดการขยะทั่วไป ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด 2) การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการลดปริมาณขยะในครัวเรือน สถานประกอบการและแหล่งกำเนิดที่สำคัญเพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น และ 3) สนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์ให้รองรับระบบการคัดแยก 4 ประเภท จัดหาสถานที่และอุปกรณ์ในการจัดทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำชีวภาพ เป็นต้น

ทั้งนี้ ควรจัดให้มีกิจกรรม 3R ในชุมชน กิจกรรมการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนมีพฤติกรรมการลด คัดแยก และนำขยะกลับมา ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ โดยดำเนินการในรูปแบบ “คณะทำงานจัดการขยะ”

5. การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

คณะทำงานฯ ที่จัดตั้งขึ้นบันทึกผลการดำเนินกิจกรรม เพื่อนำไปใช้ประกอบการประเมินผลโครงการติดตามและประเมินผล สรุปวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

บทสรุปและการวิเคราะห์

การเพิ่มขึ้นของประชากรจำนวนมากส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัวมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาตามมา คือ การทำลายสิ่งแวดล้อมและขยะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นจากจำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้นได้กลายเป็นข้อกังวลของทุกภาคส่วนทั้งในระดับโลกและระดับพื้นที่ ดังนั้น การแสวงหาแนวทางหรือวิธีการจัดการกับขยะปริมาณมากที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและขยะเหล่านั้นสามารถนำมาเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ด้วย เศรษฐกิจหมุนเวียนจึงกลายเป็นแนวทางการบริหารจัดการขยะที่ได้รับความสนใจในวงกว้าง

โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น เยอรมนีที่สามารถนำขยะของเสียจากกระบวนการผลิตของภาคอุตสาหกรรมมาเพิ่มมูลค่าด้วยการนำขยะของเสียเหล่านั้นกลับมาใช้ใหม่ตามหลักการ Recycle (การแปรรูปมาใช้ใหม่) ทำให้เกิดการจ้างงานและสร้างการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจได้มากกว่า 4 หมื่นล้านยูโร ขณะที่ญี่ปุ่นได้สร้างมาตรการการจัดการขยะของเสียด้วยมาตรการคัดแยกขยะจากต้นทางโดยผู้บริโภค การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่การจำหน่ายสู่ผู้บริโภค และกำหนดให้ภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของเสียร่วมกับภาครัฐ การจัดการขยะของทั้งสองประเทศนี้สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการขยะจะต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมและค่านิยมเฉพาะพื้นที่ที่จะประสบผลสำเร็จ สำหรับการจัดการขยะของเทศบาลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีรูปแบบการจัดการขยะเหมือนกับส่วนราชการในท้องถิ่นทั่วไป ดังนั้น การศึกษานี้จะเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการจัดการขยะจากวัสดุเหลือทิ้งให้เกิดมูลค่าภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งสามารถนำแนวทางเหล่านั้นไปดำเนินการให้เป็นรูปธรรมได้ อย่างไรก็ตามการจัดการขยะเพื่อการสร้างมูลค่าในระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนของแต่ละพื้นที่ โดยความรับผิดชอบของส่วนราชการทุกระดับที่ต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมตามข้อเสนอแนะดังนี้

ระดับหน่วยงาน 1) ควรศึกษาข้อมูลปริมาณขยะแต่ละประเภทในพื้นที่ความรับผิดชอบของส่วนราชการอย่างละเอียด เพื่อให้สามารถกำหนดวิธีการและขั้นตอนการกำจัดขยะแต่ละประเภทให้เหมาะสม หากมีขยะประเภทใดสามารถนำมาหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจตามหลักการ 3R ได้ จะต้องดำเนินการบริหารจัดการขยะเหล่านั้นได้เกิดมูลค่าสูงสุด 2) การจัดทำค่าของบประมาณเพื่อกำจัดขยะ จะต้องมีการศึกษาต้นทุนการกำจัดขยะแต่ละประเภทโดยการเปรียบเทียบวิธีการหรือขั้นตอนการกำจัดขยะประเภทนั้น ๆ อย่างชัดเจน จะทำให้การใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ 3) ควรกำหนดให้มีระเบียบหรือข้อบังคับการเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บขยะแบบผันแปรด้วยวิธีการค่อยเป็นค่อยไป ภายใต้หลักความรับผิดชอบต่อส่วนราชการและชุมชน เช่น ชุมชนได้มีปริมาณขยะมากและเป็นขยะที่ก่อให้เกิดอันตรายและกำจัดได้ยาก จะต้องถูกเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บขนย้ายขยะมากกว่าชุมชนที่มีขยะอินทรีย์ซึ่งสามารถย่อยสลายและกำจัดได้ง่าย

ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน 1) ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชนในการจัดเก็บและคัดแยกขยะอย่างน้อยเป็น 4 ประเภท ขยะประเภทใดที่ชุมชนสามารถกำจัดหรือนำไปจัดการตามหลัก 3R ได้ ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เช่น การนำขยะอินทรีย์มาหมักปุ๋ยหรือการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ หากเป็นขยะที่กำจัดได้ยากควรส่งมอบให้กับหน่วยงานท้องถิ่นดำเนินการ 2) การจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริม ปลูกฝังจิตสำนึก ตระหนักรู้ และวิธีการและขั้นตอนคัดแยกขยะร่วมกันของคนในชุมชนทุกช่วงวัย เพื่อให้ตระหนักรู้ถึงผลกระทบจากการมีขยะปริมาณมากในชุมชน และกำหนดกติกาให้ทุกคนมีส่วนร่วมตามหลักความรับผิดชอบต่อ โดยวิทยากรจากหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในท้องถิ่น

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

อรพรรณ จันทร์อินทร์, พินิจ ดวงจินดา, จันทิรา ภูมา. (2563). รายงานการวิจัย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนจากวัสดุเหลือทิ้งในชุมชนเทศบาลเมืองเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย คณะบริหารธุรกิจ. สืบค้นวันที่ 25 มิถุนายน 2567 จาก <https://riss.rmutsv.ac.th/upload/doc/202306/LKingo63pB6pygyE0dt/LKingo63pB6pygyE0dt.pdf>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในประเทศไทย

เรียบเรียงโดย คณาธิป ไกยชน
วิทยาการชำนาญการ

เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เป็นแนวคิดที่สนับสนุนให้ใช้สิ่งของหรือทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าที่สุด และวางแผนการใช้ทรัพยากรให้สามารถคืนสู่สภาพเดิมหรือพร้อมนำกลับมาใช้ใหม่ได้ โดยเน้นการอนุรักษ์และเพิ่มการใช้ประโยชน์จากต้นทุนทางธรรมชาติ ด้วยการควบคุมทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และใช้ทรัพยากรหมุนเวียนให้มีความสมดุลมากยิ่งขึ้น ผ่านการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือแลกเปลี่ยนกันก่อให้เกิดประโยชน์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรวม อีกทั้งยังทำให้เกิดโอกาสใหม่ ๆ ทางด้านธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้น้อยที่สุด เพิ่มการใช้ทรัพยากรหมุนเวียน และพลังงานทดแทน 2) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการหมุนเวียนวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์โดยการออกแบบและแปรรูปทรัพยากรภายหลังการใช้งาน การซ่อมแซมและนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เพื่อเกิดการหมุนเวียนของวัตถุดิบภายในระบบ 3) การรักษาประสิทธิภาพของระบบ ด้วยการจัดการและลดการปลดปล่อยของเสียออกจากระบบให้น้อยที่สุด

สหภาพยุโรปเป็นกลุ่มประเทศที่มองเห็นวิกฤตจากการขาดแคลนทรัพยากร จึงได้ขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียน ด้วยการออกแบบเศรษฐกิจที่เน้นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เน้นการนำวัตถุดิบกลับมาใช้ซ้ำเพื่อทดแทนการใช้ทรัพยากรใหม่ และลดขยะหรือของเสียเหลือศูนย์ (Zero Waste) ด้วยการนำขยะหรือของเสียที่ถูกใช้แล้วมาผลิตซ้ำหรือใช้ประโยชน์ใหม่ เกิดการหมุนเวียนในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ก้าวสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนจะช่วยเรื่องการปรับสมดุลระหว่างมนุษย์กับทรัพยากร ให้มีการนำทรัพยากรที่เคยผ่านการใช้ประโยชน์ด้วยพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการปล่อยคาร์บอนเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรในอนาคตสู่สังคมคาร์บอนต่ำ โดยมีการคาดการณ์ว่าในอนาคตไม่เกิน 50 ปี ทั่วโลกต้องใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้น 3 เท่าใน พ.ศ. 2593 (ค.ศ. 2050) และมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์อีกมหาศาล เศรษฐกิจหมุนเวียนจึงเป็นทางออกที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติรูปแบบการใช้พลังงานและวัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรักษาสมดุลระหว่างมนุษย์กับทรัพยากร นำไปสู่ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) อย่างน้อย 2 เป้าหมาย คือ เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Ensure sustainable consumption and production patterns) โดยเปลี่ยนแปลงการผลิตและการบริโภคสินค้า และใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและการกำจัดขยะที่เป็นมลพิษ การส่งเสริมให้มีการรีไซเคิลและลดขยะมูลฝอยในอุตสาหกรรม และเป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น (Take urgent action to combat climate change and its impacts) โดยดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อน เพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง

สำหรับประเทศไทยได้นำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้หลากหลาย ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยในมิติด้านนโยบายได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ

เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ โดยเฉพาะการจัดการจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และค่ามาตรฐานสากล โดยปรับปรุงมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของประเทศตามมาตรฐานสากล และบังคับใช้มาตรฐานสิ่งแวดล้อมด้านดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพกับทุกภาคส่วนอย่างเคร่งครัด การพัฒนามาตรฐานและระบบจัดการมลพิษกำเนิดใหม่ พร้อมทั้งขจัดมลพิษและแก้ไขฟื้นฟูผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ อันเกิดจากโครงการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ มีการพัฒนาและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อลดมลพิษ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ด้วยเป้าหมาย 3R (Reduce, Reuse, Recycle) พร้อมทั้งมีกลไกกำกับดูแลการจัดการขยะและมลพิษอย่างเป็นระบบทั้งประเทศ อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) หมวดหมายที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ เป้าหมายที่ 3 การสร้างสังคมคาร์บอนต่ำและยั่งยืน โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่ 3.2 การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่เพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ของประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของปริมาณขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ภายในปี 2570 และตัวชี้วัดที่ 3.3 ปริมาณขยะต่อหัวในปี 2570 ลดลงจากปี 2560 ร้อยละ 10

ส่วนในมิติด้านกฎหมาย แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยตรง แต่ปัจจุบันมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการขยะและการหมุนเวียนทรัพยากร พ.ศ. โดยนายพูนศักดิ์ จันทร์จําปี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ ซึ่งอยู่ในขั้นตอนรอคำรับรองจากนายกรัฐมนตรีนอกจากเป็นร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องทางการเงิน ตามมาตรา 133 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นอกจากร่างกฎหมายดังกล่าวจะกำหนดมาตรการสำคัญในการบริหารจัดการขยะอย่างถูกวิธีแล้ว ยังมุ่งเน้นสนับสนุนให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนด้วยการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตในการจัดการขยะที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ของตนเอง ซึ่งถือเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภคในการพิจารณาเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นการเพิ่มความตระหนักให้กับผู้ผลิตในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

บทความวิจัย Research Focus ฉบับนี้ เป็นการนำเสนอข้อมูลเชิงลึกที่มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ จากงานวิจัยจำนวน 5 เรื่อง ซึ่งเป็นองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายไปจนถึงกรณีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย ดังนี้

1. มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยวางหลักการพื้นฐานก่อนที่จะกำหนดมาตรการปลีกย่อย ซึ่งเป็นรายละเอียดการดำเนินการ โดยพิจารณาตัวอย่างจากมาตรการทางกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐเกาหลี ต้องมีทั้งรูปแบบมาตรการภาคบังคับและภาคสมัครใจและกำหนดบทบาทของผู้รับผิดชอบในแต่ละด้านอย่างชัดเจน กล่าวคือ 1) ภาครัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินนโยบาย จัดหาข้อมูลและสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ประกอบการธุรกิจและประชาชน 2) ภาคธุรกิจมีหน้าที่ริเริ่มบริหารจัดการองค์กรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสนับสนุน

ความร่วมมือกับภาครัฐในการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 3) บทบาทของพลเมือง มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบในการป้องกันหรือจัดการของเสียจากผลิตภัณฑ์ และต้องให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

2. การส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และปรับฐานคิดในการสร้างมูลค่าจากขยะ และปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนให้กับเยาวชนสามารถนำไปขยายผลในครอบครัวและชุมชน รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบูรณาการความร่วมมือกับชุมชน โรงเรียนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการนำทรัพยากรในชุมชนมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนควบคู่กับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้เกิดการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

3. การนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจประเภทต่าง ๆ โดยกรณีศึกษาจากงานวิจัย 3 เรื่อง ได้แก่ 1) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้าในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นธุรกิจรีไซเคิล 2) แนวทางการพัฒนาตลาดเสื้อผ้ามือสองในกรุงเทพมหานครภายใต้เศรษฐกิจหมุนเวียน และ 3) การขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนจากวัสดุเหลือทิ้งในชุมชนเทศบาลเมืองเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา ทั้งนี้ เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและเพิ่มการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดความยั่งยืนในอนาคต ดังนี้

3.1 ธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล ได้มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้าในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล ทั้งการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยหลักการ 3R ได้แก่ การนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการออกแบบใหม่ (Redesign) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การลดการใช้ทรัพยากร โดยเลือกซื้อวัตถุดิบหรือวัสดุที่มีอายุการใช้งานที่ยาวนานขึ้น การทดแทนทรัพยากรด้วยวัตถุดิบหรือวัสดุที่ใช้แล้วที่มีความสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ ทั้งการนำกลับมาใช้ซ้ำ การนำกลับมาใช้ใหม่ และการออกแบบใหม่ การใช้วัสดุทางเลือกอื่น ๆ ในกระบวนการการผลิต การออกแบบ การคิดสรรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการก่อให้เกิดความมั่นคงในการใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเพิ่มสัดส่วนการนำกลับมาใช้ใหม่ อีกทั้งมีการพัฒนานวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ เกิดการสร้างโอกาสให้กับธุรกิจใหม่ส่งเสริมให้เกิดการจ้างงาน ซึ่งจะทำให้ตลาดมือสองเติบโตและความต้องการบริการซ่อมแซมและบำรุงรักษาเพิ่มขึ้น โดยสามารถเพิ่มการสร้างงานในอุตสาหกรรมได้

3.2 ตลาดเสื้อผ้ามือสอง โดยการพัฒนาตลาดเสื้อผ้ามือสองให้ยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งส่วนใหญ่จะแก้ไขโดยที่ผู้ผลิตเสื้อผ้ามือหนึ่งเพื่อให้ผลิตเสื้อผ้าที่มีความคงทนและสามารถใช้นานขึ้น ประกอบกับการนำเสื้อผ้าที่หมดอายุการใช้งานไปรีไซเคิลและนำกลับไปใช้ใหม่ โดยตลาดเสื้อผ้ามือสองมีศักยภาพในการช่วยยืดอายุการใช้งานของเสื้อผ้า เนื่องจากวงจรการใช้งานผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นเศรษฐกิจเส้นตรง (Linear Economy) ดังนั้น ตลาดเสื้อผ้ามือสองจะช่วยยืดอายุการใช้งานเสื้อผ้าให้ยาวนานยิ่งขึ้น ลดการทิ้งเสื้อผ้าที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการนำวัตถุดิบเดิมมาผลิตซ้ำเป็นสินค้าใหม่ เพื่อลดของเสียและการใช้ทรัพยากรสิ้นเปลือง

3.3 การจัดการวัสดุเหลือทิ้งในชุมชน โดยสามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการหมุนเวียนทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดปริมาณขยะให้เหลือน้อยที่สุด ด้วยหลักการ 3Rs คือ

1) ลดการใช้หรือใช้น้อยเท่าที่จำเป็น (Reduce) 2) การใช้ซ้ำ (Reuse) และ 3) การแปรรูปมาใช้ใหม่ (Recycle) ซึ่งหลักการดังกล่าว สามารถนำมาใช้รณรงค์และกระตุ้นจิตสำนึกให้ประชาชนนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะ และนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนได้

กล่าวโดยสรุป เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เป็นแนวคิดที่สนับสนุนให้มีการใช้สิ่งของหรือทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าที่สุด มีการวางแผนให้สิ่งของเครื่องใช้ที่สามารถคืนสู่สภาพเดิมหรือพร้อมนำกลับมาใช้ใหม่ได้ รวมทั้งออกแบบรูปแบบการใช้สิ่งของที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนในอนาคต ดังเห็นได้จากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) อีกทั้งยังมีร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ระหว่างรอคำรับรองจากนายกรัฐมนตรีนคร หากมีการใช้บังคับอย่างจริงจังย่อมทำให้การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในประเทศมีศักยภาพ อย่างไรก็ตาม ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนสามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือประยุกต์ใช้กับการดำเนินธุรกิจ เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). **เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)**. สืบค้น 3

กันยายน 2567 จาก <https://www.egat.co.th/home/circular-economy/>

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายที่เสนอ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน. (2567). **รายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการขยะและการหมุนเวียนทรัพยากร พ.ศ. (นายพูนศักดิ์ จันทร์จำปี**

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะเป็นผู้เสนอ). สืบค้น 3 กันยายน 2567 จาก

https://www.parliament.go.th/section77/manage/files/file_20240419085541_2_349.pdf

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2564). **เศรษฐกิจหมุนเวียน CIRCULAR ECONOMY**.

สืบค้น 3 กันยายน 2567 จาก <https://www.bcg.in.th/data-center/articles/circular-economy/>

สำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). **เศรษฐกิจหมุนเวียน**

โอกาสใหม่ของธุรกิจ ที่สามารถพลิกมาใช้ในชีวิตประจำวัน. สืบค้น 3 กันยายน 2567 จาก

<https://www.nxpo.or.th/th/9024/>

R&D

Research & Development

Secretariat of the House of Representatives

การเผยแพร่ความรู้ด้านงานวิจัยและพัฒนา โดยกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีผลงาน 6 รูปแบบที่สำคัญ ซึ่งสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ “คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ” ดังนี้

1. รายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ (Full text) โดยสถาบัน นักวิชาการอิสระ และนิสิตนักศึกษา ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานฯ รวมถึงผลงานวิจัยที่จัดทำโดยบุคลากรของกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

2. บทความวิจัยปริทัศน์ (Research Review Article) บทความวิชาการที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด องค์ความรู้ และผลงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อประมวลความรู้และหาข้อสรุปในเรื่องหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ ทั้งข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะในวงสาธารณะและกิจการที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติ

3. บทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ (Research Focus) เอกสารทางวิชาการที่รวบรวมข้อมูล ในรูปของบทความวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร และภารกิจของคณะกรรมาธิการสามัญ

4. เอกสารวิชาการ “เกาะกระแสโพล” เป็นเอกสารที่นำเสนอผลการสำรวจความคิดเห็น (Poll) ในประเด็นที่อยู่ในกระแสความสนใจ ของสังคม พร้อมทั้งวิเคราะห์เสนอความคิดเห็นและมุมมองด้านต่าง ๆ ด้วยการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. Unasup เข็มนโยบาย (Policy Brief) เป็นการศึกษาผลงานวิจัยหรืองานวิชาการมาศึกษาประกอบกัน ในขอบเขตของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อนำเสนอโยบายทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ให้แก่ผู้อ่าน ที่เป็นข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ทั้ง 5 ฉบับข้างต้นได้ที่

6. บทความวิจัยออกอากาศในรายการวิจัยก้าวไกล สามารถรับฟังได้ในรายการ “วิจัยก้าวไกล” ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา ระบบ F.M. คลื่นความถี่ 87.5 MHZ และระบบ A.M. คลื่นความถี่ 1071 KHZ ทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 07.30-08.00 นาฬิกา

รับฟังรายการย้อนหลังได้ที่

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
1111 ถนนสามเสน แขวงนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทร : 02-242-5900 ต่อ 5761